

Foto: Habeshaw - Unsplash

In dialoog met ouders met een migratieachtergrond

Sanghmitra Bhutani

Sanghmitra Bhutani is stafmedewerker onderwijs, ouderen en welzijn bij het Minderhedenforum.

In 't kort

Het Minderhedenforum geeft ons een kijk op de uitdagingen voor ouders om op te voeden in een migratiecontext. Dit levert pistes voor een betere dialoog tussen het CLB en ouders.

Opvoeden en migratie: uitdagingen voor ouders

Opvoeden in een migratiecontext brengt voor ouders extra uitdagingen met zich mee. Door migratie verliezen mensen vaak hun sociale positie die ze in het land van herkomst hadden. Een zoektocht naar een plaats in de nieuwe samenleving begint. Sommige ouders migreerden zelf (recent), anderen zijn via hun (groot)-ouders naar hier gekomen. Zelfs bij ouders die van de tweede of de derde generatie zijn, zien we dat ze nog op zoek zijn naar manieren om hun sociale positie in de samenleving te verbeteren. Opwaartse mobiliteit maakt heel vaak deel uit van het migratieproject, maar de drang ernaar vermindert wanneer mensen tegenslag na tegenslag te verduren krijgen. Dan treden er jammer genoeg mechanismen op die gelijkaardig zijn aan wat er gebeurt bij generatiearmoede.

Diploma dat in België niet erkend is

Soms wordt een diploma uit het land van herkomst niet of maar gedeeltelijk erkend. Als er een weg is om toch een gelijkaardig diploma te behalen hier in Vlaanderen, geraken mensen die eerste tegenslag te boven. We zien echter dat mensen vlug aan het werk moeten en daardoor weinig kansen kunnen benutten om verder te studeren. Dit geldt ook voor laaggeschoolden van de tweede en derde generatie. De frustratie hierover kan een invloed hebben op de opvoeding van hun kinderen.

Nederlands leren is niet vanzelfsprekend

Nederlands verwerven loopt niet voor iedereen van een leien dakje. Mensen die bijvoorbeeld met psychische problemen kampen ten gevolge van migratie, kunnen hun hoofd moeilijk vrijmaken om te leren. Bij sommigen is het verwerven van een basiskennis Nederlands al een hele uitdaging. Bij de meesten lukt dat wel, maar verder Nederlands leren en oefenen stelt dan soms problemen.

Verbaal sterke mensen hebben het vaak voor het zeggen in onze samenleving.

Een beperkte kennis Nederlands straalt af op de sociale positie van een persoon: verbaal sterke mensen hebben het vaak voor het zeggen in onze samenleving. Vanuit goede bedoelingen spreekt men anderstaligen, die beperkt Nederlands spreken, ook vaak aan alsof ze kinderen zijn. Dit weegt op de eigenwaarde van mensen die zich in een andere taal heel vlot kunnen uitdrukken. Soms durven ouders geen Nederlands te spreken omdat ze beschaamd zijn om de fouten die ze kunnen maken. Jammer genoeg krijgen hun communicatiepartners dan het gevoel dat ze geen of zeer beperkt Nederlands spreken.

De kloof tussen een beperkte kennis van het Nederlands van ouders en een groeiende kennis van het Nederlands bij hun kinderen kan voor een (groot) onevenwicht zorgen in gezinsrelaties. Ouders voelen zich beschaamd tegenover hun kinderen en willen niet dat hun kinderen beschaamd worden over hen op school. In andere gevallen tolken kinderen voor hun ouders. Dit zorgt voor druk bij kinderen maar ook voor meer macht. Kinderen weten daar niet altijd goed mee om te gaan.

Nieuwe sociale netwerken maken

Bij het migreren worden vaak netwerken verbroken. Een gezin moet dan nieuwe netwerken opbouwen. Dit is voor sommige mensen niet evident omdat ze bijvoorbeeld eerst nog voor de basisbehoeften moeten zorgen zoals inkomen, huisvesting, eten.

We zien dat mensen die migreren vaak contacten vinden bij mensen met dezelfde achtergrond. Enerzijds kunnen netwerken binnen de eigen gemeenschap versterkend werken en de nieuwkomers wegwijs maken in de nieuwe samenleving. Anderzijds botsen deze netwerken op hun grenzen bij het verstrekken van informatie. Zo blijken zelfs mensen die jaren geleden gemigreerd zijn niet vertrouwd te zijn met de structuur en werking van het onderwijs of met de belangrijke extra kansen dat een vrijetijdsaanbod kan bieden voor kinderen.

Ouders zien hun gezag ondermijnd

Bij ouders met een migratieachtergrond leeft vaak het gevoel dat hun gezag

ondermijnd wordt. Een gebrek aan gezag is soms ook echt een realiteit en is merkbaar in de houding van kinderen en jongeren tegenover hun ouders. Dat is niet alleen zo bij kinderen met een migratieachtergrond. Kinderen en jongeren spreken meer tegen, houden informatie achter en gebruiken de onwetendheid van hun ouders om iets te doen wat niet mag.

Als ouders er niet in slagen om de uitdagingen ten gevolge van migratie aan te gaan en hun plaats in de nieuwe samenleving te vinden (bv. werk zoeken), dan tast dit ook hun gezag aan. Dit is echter geen individuele verantwoordelijkheid maar vraagt ook begeleiding vanuit de samenleving. Vlaanderen scoort heel slecht in de arbeidsmarktparticipatie van mensen met een migratieachtergrond, wat gevolgen heeft voor hoe de bevolking in het algemeen naar hen kijkt. Kinderen en jongeren voelen goed aan dat hun ouders slecht worden bekeken. Ouders verwoorden de frustraties over gezag als de te grote vrijheid die jongeren hier krijgen of als leraren die hen (on)bewust kleinerend aanspreken.

Ouders met migratieachtergrond hebben vanuit hun eigen opvoeding bepaalde manieren geleerd om hun gezag af te dwingen bij hun kinderen. Die manieren worden hier in onze samenleving vaak afgekeurd (bv. fysieke straffen). Ze ondervinden dat ze die gekende manieren van handhaving niet meer kunnen toepassen. Hun kinderen leren op school door contacten met klasgenoten ook andere opvoedingsstijlen kennen en gaan de manier van opvoeden van hun ouders bekritisieren.

We hebben in Vlaanderen te weinig initiatieven om ouders de kans te geven om hun denken en doen rond opvoeding in vraag te stellen en te zoeken naar afstemming met de opvoedingsstijlen die hier in onze samenleving wel aanvaard worden. Het is heel moeilijk voor ouders om alternatieven voor hun eigen 'onaanvaardbare' opvoedingstechnieken te

Kinderen en jongeren voelen goed aan dat hun ouders slecht worden bekeken.

Foto: Aziz Acharki – Unsplash

zoeken. De technieken van positieve bekrachtiging zijn bijvoorbeeld bij hen weinig gekend.

Polarisatie rond islam en anderstaligheid hebben negatief effect

Het meest gekende voorbeeld van polarisatie is die rond islam en moslims. Dit krijgt in de media heel veel aandacht en wordt ook duidelijk benoemd. De andere vormen van polarisatie bestaan ook, maar worden niet duidelijk benoemd. Een ander frappant voorbeeld van polarisatie is dat rond anderstaligheid. In onderwijs wordt het 'migrantenprobleem' vaak helemaal een probleem van anderstaligheid. Onderwijs zou echter moeten zoeken naar afstemming op het veranderend leerlingenpubliek en hun ouders en drempels actief opsporen en wegwerken. We zien dat scholen die wel zoeken naar afstemming hun onderwijsaanpak soms fundamenteel omvormen (bv. werken met individuele leertrajecten voor anderstalige nieuwkomers, ze rekenen hen niet af op hun taalvaardigheid in het Nederlands die nog tijd nodig heeft om 'de inhaalbeweging' te maken).

De polarisatie rond anderstaligheid heeft een zeer negatief effect gehad op de visie op taalverwerving en participatie in de samenleving. Tegenwoordig moet men eerst (goed) Nederlands kennen vooraleer men mag participeren en sociale rechten hebben. Denk maar aan de ingevoerde voorwaarde om Nederlands te kennen om een sociale woning te

kunnen huren. Beleidsmakers luisteren niet naar de taalexperpts die zeggen dat participatie juist een voorwaarde is om goed Nederlands te kunnen leren. Een taal moet je kunnen oefenen. 'Al doende, leert men', luidt het spreekwoord.

Anderstaligen krijgen steeds minder kansen om op de werkvloer hun Nederlands bij te spijkeren. Werkgevers eisen bij aanwerving een (hoog) niveau van Nederlands. Mensen blijven dus werkzoekend of haken zelfs af. Het gevolg is isolement en nog minder kans om het Nederlands te versterken. Polarisatie zorgt ervoor dat mensen zich gaan terugtrekken 'in hun kamp' en minder energie steken in reflectie en afstemming op een samenleving die meer superdivers wordt.

In dialoog met ouders: aandachtspunten

Voor het Minderhedenforum hebben school en CLB een opdracht om de polarisatie in de eigen 'omgeving' te verminderen. Alle kleine beetjes helpen. Dit kan op langere termijn een positieve kentering betekenen in een gemeente of stad. De school is namelijk de plek waar kinderen, jongeren en hun ouders een nauwe band mee hebben. Hier moeten we iets mee doen. Het CLB kan een cruciale partner zijn voor ouders om de trend te keren en te werken aan een positief onderwijsloopbanenverhaal. Wat kan hierbij helpen?

Bijkomende middelen voor brugfiguren op school en interculturele bemiddelaars op CLB

Om in dialoog te kunnen gaan met ouders moet er voldoende personeel en tijd worden voorzien. We weten dat de communicatie met bijvoorbeeld anderstalige mensen, mensen in armoede ... meer tijd neemt dan een 'doorsneegezin'. Het Minderhedenforum kijkt dus ook richting beleidsmakers om te investeren in de dialoog met ouders.

We vragen, indien er duidelijke nood is bij scholen, een investering in bijkomende middelen voor scholen. We zien bijvoorbeeld in Gentse scholen dat het reguliere personeelskader zowel in het basisonderwijs als in het secundair onderwijs niet volstaat. Er is nood aan brugfiguren die met bepaalde ouders kunnen werken (voor meer info over het Gentse project brugfiguren, zie <https://stad.gent/onderwijscentrum-gent/>). In bepaalde scholen zijn er ook zorgcoördinatoren die heel sterk zijn in het opbouwen en onderhouden van de band met ouders.

Voor de CLB-sector hebben wij altijd de functie van interculturele medewerkers/bemiddelaars belangrijk gevonden en vragen wij een uitbreiding van deze specifieke personeelsomkadering. In het algemeen steunen wij het pleidooi voor de herberekening en optrekking van de middelen voor de CLB-sector.

Uiteraard volstaat een extra medewerker niet om de communicatie met ouders op te nemen: wij verwachten dat die medewerker de competenties van heel het team kan versterken. De meerwaarde van de functie van interculturele medewerkers/bemiddelaars kan versterkt worden als de CLB's inzetten op uitwisseling, kennisdeling en samenwerking. We hopen dat CLB-directies hiervan het belang inzien.

Bijkomende middelen voor het versterken van competenties op school en CLB

Wij pleiten niet enkel voor extra personeel, maar ook voor competentieversterking van het reguliere personeel van de school en het CLB. We verwachten van de onderwijsnetten dat ze hun scholen aanzetten om voldoende inspanningen te leveren om een goede dialoog met

Een gouden raad voor CLB-medewerkers: heb oog voor de gevoeligheden van ouders rond hun gezag ten opzichte van hun kinderen.

ouders op te bouwen en te onderhouden. De communicatie met ouders moet voldoende aandacht krijgen in het schoolbeleid. Onderwijspersoneel, zij het een zorgcoördinator, GOK-coördinator, secretariaatsmedewerkers en leraren, moeten zich gesteund voelen om voldoende tijd te kunnen besteden aan de communicatie met ouders. Wie een ouder kent, kan een kind ook beter leren begrijpen en effectiever begeleiden.

Het is onbegrijpelijk dat in de lerarenopleiding weinig tot geen aandacht wordt besteed aan de communicatie met ouders. Lerarenopleidingen doen veel inspanningen om te werken rond diversiteit (bij leerlingen) maar wij vrezen dat dit onvoldoende is.

Expliciteer opvoedingsideeën

Leerlingen krijgen (on)bewust ideeën mee over opvoeding op school. Het is goed dat ze die ideeën kunnen horen of voelen en nadenken over hoe ze al dan niet botsen met wat ze thuis aan opvoedingsregels zien. 'Uit de botsing van ideeën groeit kennis', luidt het spreekwoord.

Belangrijk is dat scholen en CLB-medewerkers hun eigen opvoedingsideeën en referentiekader en die van hun organisatie expliciteren voor ouders met een migratieachtergrond. Wat in de Vlaamse samenleving vanzelfsprekend lijkt, is dat niet voor mensen die uit andere landen komen. Het is heel moeilijk om met niet-geëxpliciteerde opvoedingsideeën om te gaan en te begrijpen waar die met de eigen ideeën botsen.

Een methodiek die kan helpen hierbij is de BOSPAD-methode (H. Zevenbergen, 'Veel culturen, een zorg', 2003) waarin je tijdens gesprekken met ouders peilt naar opvoedingswaarden. Bijvoorbeeld, bij de begeleiding van gezinnen met migratieachtergrond met kinderen met een handicap kan er een heel andere visie bestaan op zelfstandigheid van dat kind. Het kan zijn dat een moeder bijvoorbeeld er heel sterk van overtuigd is dat zij heel

veel moet doen in plaats van haar kind, omdat dit hoort bij wat ze verstaat onder 'goede zorg verlenen'. Haar omgeving zal haar op die zorgtaak afrekenen. Denk bijvoorbeeld aan een conflict over het kind dat zijn/haar schoenveters nog steeds niet kan vastknopen.

Belangrijk is om niet te blijven botsen, maar te zoeken naar een manier om samen na te denken over het (grondige) verschil in visie en te proberen zoeken naar gemeenschappelijke doelstellingen in het belang van het kind of de jongere. Tegelijkertijd is het belangrijk ook rekening te houden met de ouders.

Waardeer en benoem de deskundigheid van ouders over opvoeding

Een gouden raad die we CLB-medewerkers willen meegeven, is om oog te hebben voor de gevoeligheden van ouders rond hun gezag ten opzichte van hun kinderen. Kleine, ongelukkige formuleringen van goedbedoelde opmerkingen kunnen inwerken op de eigenwaarde van ouders. Zeker bij ouders die al het gevoel hebben dat ze op vele vlakken beoordeeld en veroordeeld worden door de samenleving, kunnen die kleine incidenten zorgen voor spanningen in het gesprek en minder openheid om te luisteren naar de suggesties van het CLB.

Door hun beperkte kennis van het Nederlands durven sommige ouders geen informatie of begeleiding vragen aan een CLB-medewerker. Professionals moeten zich meer bewust zijn van een bepaalde machtspositie die ze hebben tegenover kwetsbare ouders. Zelf eerst toenadering zoeken en proberen de sociale kloof wat te verkleinen door meer begrip te tonen, kan een eerste stap zijn. In een gesprek met een school, ouders en CLB kan de CLB-medewerker bijvoorbeeld voorafgaand aan het gesprek eventjes proberen kennismaken met de ouder(s) op een informele manier.

Bekijk een ouder in de eerste plaats als ouder, niet als anderstalige, moslim, laaggeschoolde of kansarme. Beschouw de ouder als deskundige inzake de opvoeding van zijn/haar kind. Hij/zij kent het kind het best. Waardeer en benoem die deskundigheid van de ouder en benut die ook in gesprekken. Ouders zijn immers een waardevolle bron van

informatie om kwaliteitsvolle begeleiding te kunnen doen. Bij (zeer) jonge kinderen merken we dat professionals hier meer van overtuigd zijn (bv. begeleiders in de kinderopvang). Naarmate de kinderen opgroeien lijkt het minder evident om de deskundigheid van ouders te zien en te waarderen. Ook al kent de ouder maar een kant van zijn/haar kind, toch is de erkenning van de rol als eerste opvoeder essentieel om het gezag van ouders weer te herstellen.

De meerwaarde voor een ouder van een gesprek met een CLB-medewerker kan erin liggen dat hij/zij een ander perspectief op het (belang van het) kind krijgt. Op voorwaarde dat de ouder geen gevoel krijgt dat zijn/haar opvoeding onder de loep wordt genomen en/of afgekeurd. De kunst bestaat er dus in om te vertrekken vanuit het feit dat de ouder het beste wil voor zijn/haar kind om dan samen te overlopen wat de mogelijkheden zijn om bepaalde moeilijkheden te overkomen. Bijvoorbeeld, oog hebben voor de toekomstdromen die ouders hebben voor hun kind en die proberen te verzoenen met de mogelijkheden van het kind, is zo'n moeilijke evenwichtsoefening die een CLB-medewerker als uitdaging heeft. Als hij daarbij begrip toont voor de leefomstandigheden, de familiale context en de opvoedingsideeën van de ouder, zal die ook meer geneigd zijn naar de suggesties van het CLB te luisteren. Probeer om verschillen te verbinden.

Neem druk bij ouders en kind weg

Sommige toekomstdromen van ouders zorgen voor druk op kinderen en jongeren. Zo'n toekomstdroom beantwoordt niet altijd aan de mogelijkheden en eigen interesses van kinderen en jongeren. Ouders zijn vaak bezorgd over de toekomst van hun kind. Ze weten dat kinderen met een migratieachtergrond het minder goed doen op school en willen dat hun kind dit niet meemaakt. Ook de moeilijkheden om goed werk te vinden later, kan een reden zijn om een 'strenge', veeleisende school te willen voor hun kind. Meer en meer kinderen gaan gebukt

Bekijk een ouder in de eerste plaats als ouder, niet als anderstalige, moslim, laaggeschoolde of kansarme.

onder de felle competitie op school en/of de hoge verwachtingen van hun ouders en kampen vaak met tegenslagen. Ouders weten niet goed hoe ze hiermee moeten omgaan.

Het CLB kan een belangrijke rol spelen bij het verminderen van de druk bij ouders en hun kind door hun verwachtingen proberen te verzoenen met de mogelijkheden van het kind en de kansen die er liggen in het onderwijssysteem. Dit is essentieel in het verhaal van studiekeuze-begeleiding. Ouders met een migratieachtergrond hebben extra begeleiding nodig om hun kind te steunen in het maken van een goede studiekeuze.

Maak opvoeding bespreekbaar

Het reguliere aanbod opvoedingsondersteuning speelt nog te weinig in op de noden van ouders met een migratieachtergrond. Het aanbod vertrekt vanuit de opvoedingsstijlen en opvoedingscontexten die hier in de westerse, Maamse samenleving gekend zijn. Bijvoorbeeld, veel aanbod gaat uit van het feit dat ouders met hun kind moeten kunnen spreken, maar in veel niet-westerse

gezinnen wordt er niet expliciet over opvoeding gesproken en zeker niet onderhandeld.

Er zijn gelukkig ook voorbeelden van werkingen en projecten die ouders met een migratieachtergrond wel die eerste aanpassingsstap aan de 'spreekcultuur' en onderhandeling met kinderen en jongeren aanleren en laten inoefenen. Veel 'migrantenverenigingen' hebben doorheen de jaren belangrijke veilige contexten gecreëerd om hierover in gesprek te gaan. De aanpassing om opvoeding bespreekbaar te maken is soms een hele ommezwaai in de gezinscultuur. Zelfs als een ouder dit in praktijk wil brengen met een kind, is de andere ouder misschien niet mee. De grootouders en verdere familie hebben misschien ook nog invloed op de opvoeding. De steun van lotgenoten die ook te maken hebben met die omgevingsfactoren en tips kunnen geven om er mee om te gaan, is soms essentieel om het veranderingsproces te doen slagen.

Het aanbod voor mannen en vrouwen is vaak verschillend. Vrouwen hebben door bijvoorbeeld aan te sluiten bij vrouwen-

Door hun beperkte kennis van het Nederlands durven sommige ouders geen informatie of begeleiding vragen aan een CLB-medewerker.

verenigingen soms meer kans om in dialoog te gaan over de opvoeding van hun kinderen. We zien dat heel veel zelforganisaties hier iets willen rond doen. Toch blijft het vaak beperkt tot eenmalige bijeenkomsten. Er zijn weinig voorbeelden van verenigingen die doorheen de jaren blijven ruimte maken om discussies over opvoeding te organiseren. Hiervoor is de inzet van een professional nodig, vrijwilligers kunnen dit niet trekken. Voor mannen is er veel te weinig aanbod en ligt het ook moeilijker om hier rond te werken. De uitzonderlijke voorbeelden van projecten met vaders over opvoeding zoals die van het Huis van het Kind in Genk met Marokkaanse vaders tonen aan dat er wel een grote nood is aan een eigen aanbod dat afgestemd is op hun situatie.

Zelforganisaties en professionals moeten elkaar beter leren kennen

Zelforganisaties zijn sociaal-culturele verenigingen van personen met een migratieachtergrond. Zij merken dat ouders met een migratieachtergrond vragen hebben die te maken hebben met opvoeding. Voorbeelden van vragen zijn: 'Welke taal spreek ik best met mijn kind? Hoe kan ik mijn kind ondersteunen bij het maken van huiswerk? Is mijn zoon te veel aan het gamen?'

We zien dat meer en meer zelforganisaties bijeenkomsten organiseren voor ouders om samen na te denken over hoe ze hun problemen rond bijvoorbeeld opvoeding kunnen aanpakken. Medewerkers of vrijwilligers van zelforganisaties hebben soms een sterkere sociale positie tegenover hun achterban en hierdoor gezag. Het zijn dan voorbeeldfiguren. Anderen hebben het vertrouwen van de achterban omdat de sociale positie niet te veel verschilt. Zelforganisaties merken dat ze eerst aan het welbevinden van ouders moeten werken. De stress in gezinnen met een migratieachtergrond is soms heel hoog.

De specifieke, gespecialiseerde expertise om bepaalde problemen op te lossen moet echter komen van professionals.

Het reguliere aanbod opvoedingsondersteuning speelt nog te weinig in op de noden van ouders met een migratieachtergrond.

Zelforganisaties zoeken dan partners om samen te werken. Het CLB kan zo'n belangrijke partner zijn voor zelforganisaties. Jammer genoeg is er bij sommige ouders met een migratieachtergrond een heel groot wantrouwen tegenover het CLB. Hun gevoel is dat een CLB-medewerker het verhaal van de school versterkt. De ouders voelen zich niet beluisterd. Hun onmacht vergroot. Zo'n negatieve ervaringen worden verder verspreid. We hebben nood aan positieve ervaringen, aan steun van het CLB aan ouders om de negatieve spiraal te doorbreken. Dit kan door een nog intensere samenwerking tussen CLB en zelforganisaties. In die samenwerking kunnen we bijvoorbeeld ouders beter informeren over onderwijs en daaraan gekoppelde thema's, perspectieven uitwisselen (ouders – school – CLB), netwerken van mekaar uitbreiden ...

Zelforganisaties en vrijwilligers begeleiden vaak ouders bij contacten met het onderwijs. Doorheen de jaren kennen ze verschillende casussen die interessant zijn om met het CLB te bespreken. Het perspectief van de school in al zijn nuances is moeilijk te begrijpen voor een zelforganisatie. Meer begrip voor de beweegredenen van handelingen van onderwijsactoren, zal de zelforganisatie beter in staat stellen om het begrip van de ouders hiervoor te krijgen. Dat is nodig om een conflict om te buigen tot een dialoog. Op die manier kan het CLB zelforganisaties sterker maken in hun functie van 'bridging' of bruggenbouwer.

Zelforganisaties merken dat de hulpverle-

ning heel vaak ontoegankelijk en/of onvoldoende afgestemd is op de noden van personen met een migratieachtergrond. Ze voelen de nood om mensen niet in de kou te laten maar signaleren ook dat vrijwilligers de rol van hulpverleners niet mogen en kunnen overnemen. Ook CLB's botsen vaak op de grenzen van de hulpverlening. Er bestaan echter veel informele netwerken die interessant kunnen zijn voor de draaischijffunctie van CLB. Deze informele netwerken wijzen mensen met een migratieachtergrond vaak door. Bijvoorbeeld, er zijn vrijwilligers die mensen helpen met materiële en/of financiële hulp zoals de vzw Al Ikram in Antwerpen, die heel wat mensen in armoede bereikt. Er zijn ook vrijwilligers die gevraagd worden om tussen te komen bij psychische hulpverlening die botst op een interculturele kloof in de dialoog tussen hulpverlener en patiënt. Andere organisaties brengen bezoeken aan o.a. zieken, ouderen, gevangenen. Zelforganisaties en CLB kunnen mekaar versterken om de problemen met de hulpverlening aan personen met een migratieachtergrond te signaleren aan het (lokaal) beleid en te zorgen dat gezinnen (en ook scholen) niet in de kou blijven staan.

Het Minderhedenforum hoopt met dit artikel CLB's te kunnen overtuigen om meer samen te werken met zelforganisaties om samen gelijke onderwijskansen te verwezenlijken. Laten wij het engagement van vrijwilligers met een migratieachtergrond beter benutten. Het zou het werk van CLB misschien wel kunnen verlichten (op termijn)!

**MINDERHEDEN
FORUM**

Het Minderhedenforum is het samenwerkingsverband van verenigingen van personen met een migratieachtergrond dat in 2000 werd opgericht en erkend als gesprekspartner van de Vlaamse Regering. Het Minderhedenforum wil vanuit haar ervaringen in het werken met ouders met een migratieachtergrond ook CLB-medewerkers suggesties geven.

www.minderhedenforum.be